

Fanika Krajnc-Vrečko

50 let enote Teološke fakultete v Mariboru (1968–2018)

50 years of the Maribor Unit of the Faculty of Theology (1968–2018)

V letu 2018 mariborska enota Teološke fakultete Univerze v Ljubljani praznuje 50-letnico svojega delovanja. Tradicija teološkega študija v Mariboru izvira iz obdobja prenosa škofijskega sedeža iz Labodske doline v Maribor. Škof Slomšek je namreč leta 1859 ob prenosu škofijskega sedeža v Mariboru ustanovil bogoslovno učilišče – *Lavanter alumnat*, ki se je kasneje preimenovalo v Visoko bogoslovno šolo. Z začetkom druge svetovne vojne je bila šola razpuščena (vendar nikoli ukinjena), slušatelji in profesorji pa so odšli na druge teološke zavode, največ med njimi v Ljubljano.

Mariborski škof in teološki profesor dr. Maksimilijan Držičnik se je s pismom (*Sporočila* 1967, III, 19) obrnil na svoje duhovnike, kot nekoč že Slomšek, in jih povprašal, ali naj se bogoslovci vrnejo v Maribor. Odločil se je, da bo škofija z nadzidavo stolnega župnišča pripravila prostore za bogoslovje in za predavalnice. Po mnogih pogovorih med škofom in fakultetnim svetom ter Kongregacijo za katoliško vzgojo je postalo jasno, da v Mariboru ne bo mogoče ustanoviti celotnega oddelka z vsemi letniki študija, zato se je škof Držičnik odločil, da pokliče v Maribor samo bogoslovce 4., 5. in 6. letnika. S tem je soglašal tudi fakultetni svet, ki je zavračal misel, da bi v Sloveniji imeli dve bogoslovni učilišči. Kongregacija za katoliško vzgojo je z odlokom z dne 22. junija 1968 dovolila delni prenos teoloških fakultetnih študij v Maribor (NŠAM. Škofijska pisarna, P 4/1968). Tako je leta 1968 v Mariboru namesto

obnovljene Visoke bogoslovne šole začela delovati »sekcija« Teološke fakultete Ljubljana.

Svojim profesorjem, ki jih je nekoč prepustil Ljubljani, in novim, ki so bili njegovi duhovniki, pa so učili v Ljubljani, bi mogel škof naročiti, naj se vrnejo v Maribor. Vendar na tako rešitev, ki ni bila posebej lahko izvedljiva, ni nihče pomislil. V prijateljskem dogovoru je bilo sklenjeno, da bo ostala fakulteta enotna in bo ohranila svoje staro ime. V Mariboru bodo stanovali in študirali samo trije najvišji letniki slušateljev, ki sodijo pod jurisdikcijo mariborskega škofa [...] Stik profesorjev s slušatelji je lahko v takem družinskem vzdušju pristrčnejši in bolj v skladu s koncilskimi navodili. (Cajnkari 1969, 195)

Pri slovesni maši v stolnici 15. oktobra 1968 je zbrane nagovoril pomožni škof in novi rektor bogoslovja, ki je bil hkrati prodekan Teološke fakultete, dr. Vekoslav Grmič. Poudaril je, da »obstajajo vprašanja, na katera izkustvena znanost ne bo mogla nikdar dati odgovora, pa čeprav nas bo presenetila z neslutnimi odkritji. Zato je človeku tudi danes potrebna še filozofija in mu je potrebna vera, ki ne odgovarja samo na ta zadnja vprašanja človekovega nemirnega duha, ampak ga obenem odvrča od zlorabe znanstvenih dosežkov in navaja k ljubezni do sočloveka, v katerem gleda drugega Kristusa. Da, vera daje človeku prav tako na voljo nadnaravna sredstva, da more izpolnjevati največjo zapoved – zapoved ljubezni. Človeku je torej potrebna beseda iz Božjih ust, kakor jo razlaga znanstvenik, ko odkriva tajne vsemirja, kakor jo oznanjata filozof in umetnik, in mu je potrebna beseda iz božjih ust, ki jo najdemo v Svetem pismu in jo razlaga Cerkev oz. teologija. Vsi pa potrebujejo božje luči in božjega blagoslova, ker le tako more njihovo delo roditi sadove ljubezni, miru in sreče.« (Mariborsko bogoslovje 1968, 4)

Tako je bilo v Mariboru po 27 letih obnovljeno bogoslovje z bogoslovnim študijem. Predavanja so se začela 15. oktobra 1968, slovesen blagoslov nove ustanove pa je bil 24. novembra istega leta. V študijskem letu 1968/69 je bilo v mariborskem bogoslovju 44 gojencev in vsi so bili tudi slušatelji oddelka Teološke fakultete.

Prvi profesorski zbor na Oddelku TEOF v Mariboru

Prvi profesorji, ki jih je za Oddelek v Mariboru imenoval veliki kancler Teološke fakultete dr. Jožef Pogačnik, so vsi poleg profesorske službe delali v pastoralni in opravljali pomembne službe na škofiji ter v novem bogoslovju. Prodekan dr. Vekoslav Grmič je bil tudi pomožni škof in hkrati rektor bogoslovja. Tako sta bila bogoslovje in fakulteta praktično eno.

Prvi profesorski zbor na Oddelku v Mariboru so sestavljali:

dr. Vekoslav Grmič, prodekan, za sistematično teologijo

dr. Stanko Ojnik za cerkveno pravo

Jože Krošl za pastoralno teologijo in sociologijo

Karel Jaš za liturgiko

dr. Jože Rajhman za duhovno teologijo

dr. Marijan Šef za pastoralno medicino

dr. Alojzij Osterc za liturgično umetnost

dr. Franc Plemenitaš za sistematično dogmatiko

Gregor Zafošnik za cerkveno glasbo

Ivan Zelko za cerkveno zgodovino.

Iz Ljubljane so prihajali v Maribor naslednji profesorji:

dr. Maks Miklavčič za zgodovino Cerkve

dr. Franc Rode za krščansko in primerjalno veroslovje ter misijologijo

dr. Franc Perko za vzhodno bogoslovje

dr. Štefan Steiner za kazuistiko

dr. Rafko Valenčič za pastoralno teologijo

dr. Jakob Aleksič za biblicistiko.

Poleg pedagoškega dela na fakulteti so se vsi profesorji aktivno vključili v znanstveno delo in s tem posredno v slovenski prostor pa tudi širše vnašali duh drugega vatikanskega koncila. Delo Teološke fakultete je bilo v Mariboru vidno tudi med laiki. Teološka predavanja za izobražence so bila priložnost za srečevanja s problemi sodobne teologije, za soččenje z različnimi mnenji in za srečevanja med ljudmi. Predavatelji Teološke fakultete iz Maribora so s svojimi prispevki sooblikovali časopis *Znamenje*, ki so ga imeli za naslednika nekdanjega Voditelja v bogoslovnih vedah (1898–1916). Kronist je ob desetletnici oddelka zapisal, da

časopis *Znamenje* »zbira med svojimi sodelavci predvsem tiste, ki iskreno želijo prenesti pokoncilski duh v naš prostor«, in še: »prav gotovo je s tem delom pokazal mariborski oddelek zrelost in nemajhno voljo, da obstaja še naprej ter pomaga s svojo odprtostjo reševati vprašanja, ki so prisotna v slovenski Cerkvi«. (Rajhman 1978, 43)

Po zaslugi profesorja dr. Stanka Janežiča je bil vsa leta močno prisoten ekumenski duh, kar se kaže v številnih stikih s predstavniki drugih krščanskih Cerkva, organizaciji ekumenskih simpozijev, predvsem pa v izdajanju letnega ekumenskega zbornika *V edinosti*, ki se je v sodobnem času z novo vsebinsko zasnovo preimenoval v revijo *Edinost in dialog*.

Leta, ki so sledila začetnemu poletu dela na oddelku Teološke fakultete, so prinašala različne preizkušnje, pri čemer je celotno ustanovo vedno spremljal duh začetnika teološkega študija v Mariboru, blaženega Slomška, in seveda vsakokratnih odgovornih v profesorskem zboru. V petdesetih letih se je na mestu predstojnika oddelka/enote zvrstilo osem profesorjev: dr. Vekoslav Grmič, dr. Stanko Ojnik, dr. Franc Plemenitaš, dr. Stanko Janežič, dr. Vinko Potočnik, dr. Ivan J. Štuhec, dr. Avguštin Lah in dr. Maksimilijan Matjaž; zadnji dve mandatni obdobji je enoto vodila prodekanja dr. Mateja Pevec Rozman, od 2018 dalje pa je predstojnik dr. Stanislav Slatinek.

Posamezni mejniki v zadnjih petdesetih letih:

1968–1992: oddelek Teološke fakultete (4., 5. in 6. letnik) je tesno povezan z bogoslovjem, predavanja so v zgradbi bogoslovja.

1982: v okviru oddelka deluje Orglarska šola. Oddelek v Mariboru sprejme pod svoje okrilje triletni Teološko pastoralni tečaj, ki deluje še danes pod novim imenom Katehetsko pastoralna šola.

1987: Škofijska teološka knjižnica, ki je v službi oddelka, naredi prvi računalniški zapis v slovenski katalog COBISS.

1992: Teološka fakulteta je ponovno vključena v Univerzo v Ljubljani, oddelek se postopoma osamosvoji od bogoslovja, predavanja so po različnih prostorih na Slomškovem trgu.

1993/94: v Mariboru začne delovati še 3. letnik.

1994: mariborski škof dr. Franc Kramberger preda Teološko knjižnico Maribor v upravo in uporabo Teološki fakulteti, Enoti v Mariboru.

1994/95: prvi študentje se vpišejo v 1. letnik, naslednje študijsko leto pa še v drugega; začne se dvopredmetni študijski program v sodelovanju s Pedagoško fakulteto Univerze v Mariboru.

1995: Oddelek začne delovati z vsemi šestimi letniki teologije.

1996: Oddelek se preimenuje v Enoto v Mariboru, uvede se celovit študij v okviru enopredmetnega, dvopredmetnega ter v letu 2004/05 visokošolskega strokovnega študijskega programa.

1997: enota se preseli v prostore Andreanuma.

1999–2002: potekajo razprave o možni osamosvojitvi enote in vključitvi v Univerzo v Mariboru.

2009: enota se aktivno vključi v praznovanje 90 let UL in 150 let študija teologije v Mariboru.

2009/10: Teološka fakulteta uvede bolonjski študij. Na Enoti v Mariboru so uvedeni naslednji študijski programi: Univerzitetni študijski program Teološke in religijske študije – 1. stopnja; Dvopredmetni univerzitetni program Teološke študije – 1. stopnja v povezavi s Filozofsko fakulteto ter Fakulteto za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru; Drugostopenjski študijski program Zakonske in družinske študije MP.

2012: v sklopu Evropske prestolnice kulture enota organizira mednarodni simpozij *Verstva v dialogu s sodobno kulturo*. S tem obudi tradicijo ekumenskih simpozijev med teološkimi fakultetami na ozemlju nekdanje Jugoslavije.

2012: mariborski bogoslovci se preselijo v Ljubljano, na Enoti v Mariboru ostanejo samo laiški študentje.

2013: ustanovljen Inštitut Stanka Janežiča za ekumensko teologijo in medreligijski dialog, ki se kasneje združi z Inštitutom za dogmatično teologijo in se preimenuje v Inštitut Stanka Janežiča za dogmatično, osnovno in ekumensko teologijo ter religiologijo in dialog.

2013: ustanovljena revija *Edinost in dialog* kot nadaljevanje ekumenskega zbornika *V edinosti*.

2014: enota organizira Mednarodni ekumenski simpozij *Teologija v dialogu*.

2015/16: študijski programi se po akreditaciji preimenujejo v: Univerzitetni študijski program Teološki in religijski študiji – 1. stopnja; Univerzitetni dvodisciplinarni študijski program 1. stopnje Teološki študiji – v povezavi s Filozofsko fakulteto ali Fakulteto za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru; Drugostopenjski študijski program Zakonski in družinski študiji.

2016: začne se izvajanje triletnega teološkega izobraževanja za kandidate za stalne diakone.

2016: enota skupaj s Katoliškim inštitutom iz Toulousa organizira Mednarodni simpozij *Vzajemna delitev v zdravstvu*.

2018: enota praznuje 50-letnico.

Profesorski zbor na Enoti v Mariboru v petdesetem letu njenega delovanja sestavljajo profesorji in asistenti, ki so »lokalno« vezani na Maribor, poleg teh pa na Enoto prihajajo predavat profesorji iz Ljubljane. Vzajemna izmenjava predavateljev krepi sodelovanje z matično fakulteto, zgledno pa sodelujejo tudi strokovni sodelavci.

Študijski in raziskovalni proces na enoti podpira Teološka knjižnica Maribor, ki je najstarejša znanstvena knjižnica v Mariboru, saj izvira iz časa Slomškove ustanovitve Visoke bogoslovne šole leta 1895. S svojim bogatim knjižničnim fondom je vitalno vpeta v ožje ter širše okolje izobraževanja teologov, v slovensko in mednarodno znanstveno okolje.

Reference

- Cajnkár, Stanko.** 1969. Delo fakultete po ločitvi od univerze. *Bogoslovni vestnik* 69: 179–195.
- Krajnc-Vrečko, Fanika.** 2009. Teologija v Mariboru 1968–2008. V: Bogdan Kolar, ur. *90 let Teološke fakultete v Ljubljani*. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- Mariborsko bogoslovje je odprlo vrata. V: *Družina* 18 (3. nov. 1968), št. 21, str. 4.
- Pismo velikega kanclerja Teološke fakultete v Ljubljani nadškofa Pogačnika o delnem prenosu študija teologije v Maribor (*INŠAM, Škofijska pisarna, P 4/1968*).
- Rajhman, Jože.** 1978. Mariborsko bogoslovje in njegov pomen za rast mariborske škofije. V: Anton Ožinger, ur. *Zbornik ob 750-letnici Mariborske škofije 1228–1978*. Maribor: Mariborski škofijski ordinariat.
- Seznam predavanj za študijsko leto [1978–2008]*. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- Sporočila škofijskega ordinariata dubovščni mariborske škofije*. 1967, III.